

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☏ Fax: 472-8860

Vj-105/2005/19.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Life Crystals Kft.** (Budapest) eljárás alá vont vállalkozás ellen fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma miatt indított eljárás során – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács megállapítja, hogy az eljárás alá vont vállalkozás 2004-ben és 2005. első felében közzétett írott és elektronikus reklámjaiban az Életkristály termék gyógyhatásának állításával fogyasztómeztévesztésre alkalmas magatartást tanúsított.

E magatartás folytatását a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül megtiltja.

Kötelezi az eljárás alá vont vállalkozást, hogy a határozat kézhezvételétől számított 60 napon belül tegye közzé az Elixír, a Természetgyógyász, a Patika magazinban, az Excaliburban és a Patikatükörben a határozat jogsértés megállapítását tartalmazó részét.

Vele szemben 5.000.000.- (azaz Ötmillió) Ft bírságot szab ki, melyet a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül köteles megfizetni a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557. számú bírságbevételi számlájára.

A határozat felülvizsgálatát az eljárás alá vont vállalkozás a kézbesítéstől számított harminc napon belül kérheti a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtható keresettel.

I n d o k o l á s

I.

A Versenytanács az ügyfél előadása, a csatolt írásbeli bizonyítékok, a többször módosított 1996. évi LVII. törvény 71. §-a nyomán készült vizsgálati jelentés alapján a következő tényállást állapította meg:

Az utóbbi években előtérbe került egészségmegővő ételszemlélettel párhuzamosan egyre több olyan termék kerül forgalomba, amely a megnövekedett ezirányú fogyasztói igényt elégíti ki. Az egészséggel kapcsolatba hozható termékek rendeltetésük alapján csoportosíthatók aszerint, hogy gyógyításra vagy egészségmegőrzésre szolgálnak-e. Mindkét nagy termékcsoportha a rendeltetéshez igazodó szigorú szabályozási rend alakult ki, amelyben az ország 2004. május 1-jei Európai Unió csatlakozása folytán változások következtek be.

Gyógyhatásúak a gyógyszer és a gyógyszernek nem minősülő anyagok, készítmények.

Gyógyszer minden olyan anyag vagy azok keveréke, illetve olyan készítmény, amelyet betegség megelőzése, felismerése, kezelése vagy élettani funkció fenntartása, helyreállítása, javítása vagy módosítása céljából emberi szervezetben vagy emberi szervezeten alkalmaznak (1998. évi XXV. törvény).

Az engedélyező hatóság az Országos Gyógyszerészeti Intézet (OGYI) a törvény 5. § (1) bekezdése, a 13. § szerint.

Gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény (10/1987. (VIII. 19.) EüM rendelet) minden olyan anyag vagy anyagkeverék, amely nem gyógyszer, de külön jogszabály alapján nyilvántartásba vették, és gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású anyagként forgalomba hozatalát engedélyezték. Az engedélyező hatóság ugyancsak az OGYI (rendelet 9. §).

A nyilvántartásba vett gyógyszernek nem minősülő anyagok, készítmények gyártói, forgalmazói 2008. december 31-ig kérhetik készítményeik gyógyszerre vagy más terméké váló átminősítését (1998. évi XXV. törvény 25. § (5) bekezdés).

A másik nagy csoportba az élelmiszerek (csoportjai) tartoznak.

2004. május 1. előtt az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény (a továbbiakban: Ét.) elhatárolta a vitamin- és ásványi anyag tartalmú különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszereket (étrend-kiegészítők és funkcionális készítmények) a gyógyszernek, illetve gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítménynek minősített termékektől.

A törvény megfogalmazása alapján élelmiszer minden olyan növényi, állati vagy ásványi eredetű anyag, amely változatlan, előkészített vagy feldolgozott állapotban emberi

fogyasztásra alkalmas. Nem minősült élelmiszernek azonban a gyógyszer, a gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású anyag és készítmény, a gyógyvíz, továbbá a nem csomagolt ivóvíz és ásványvíz (Ét. 2. § 1. pont).

Az élelmiszereken belül külön csoportot alkottak 2004. előtt (és azóta is) az étrend-kiegészítő készítmények, amelyek vitaminokat vagy ásványi anyagokat, vagy természetes antioxidánsokat tartalmaznak külön-külön, vagy kombináltan, és megjelenésük eltér a hagyományos élelmiszerektől (például kapszulába zárt vagy tablettázott vitamin, ásványi anyag stb.). A készítmények lehetőséget adtak az étrendből hiányzó nutritív anyagok pótlására.

Az Ét. 6. § (1) bekezdés – és ezzel összhangban az a/1996. (I. 19.) FM-NM-IKM együttes rendelet (Vhr.) 13. § (1) bekezdés – értelmében étrend-kiegészítő és funkcionális készítmény csak a Fodor József Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés és Táplálkozástudományi Intézete (OÉTI) engedélyével volt előállítható és forgalomba hozható.

Az élelmiszerek termékcsoportjába tartozó étrend-kiegészítőkre – mint amilyenek az eljárásbeli termékek is – természetesen nem alkalmazható a gyógyszerekre vonatkozó szabályrendszer, hiszen a termékek sikeresen nem estek át a gyógyszerekre vonatkozó engedélyezési eljáráson, hanem az Ét. hatálya alá tartozó termékek. Ebből következően a hatályos előírásokat a gyártásra, a forgalmazásra és a reklámozásra elsődlegesen az Ét. és a Vhr. rögzítette.

A fogyasztók megfelelő tájékoztatása céljából a törvény 19. §-a kötelezően előírta, hogy a termék csomagolásán milyen jelöléseket kell közzétenni. Az Ét. 19.§ (3) bekezdése szerint a jelölés nem vezethette félre a fogyasztót. A b) pontnak megfelelően a jelölés nem állíthatta vagy sugallhatta, hogy az élelmiszer megelőz, kezel, gyógyít valamilyen betegséget, ha a tudományos ismeretek szerint ilyen tulajdonságokkal nem rendelkezett. Az Ét. 20. § szerint az élelmiszerek reklámozása során szolgáltatott vagy sugallt információknak összhangban kellett lenniük a 19. §-ban foglaltakkal.

A Vhr. 33. § (5) bekezdése szerint az adott élelmiszerre vonatkozó táplálkozási javaslatnak minősült minden olyan felirat, hirdetés, megjegyzés, amely azt állította vagy sugallta, hogy az adott élelmiszer az átlagostól eltérő, előnyös táplálkozási sajátosságokkal rendelkezik annak következtében, hogy energiát biztosít vagy nem biztosít, illetve csökkent vagy megemelt mértékben biztosít és/vagy bizonyos anyagokat tartalmaz vagy nem tartalmaz, illetve csökkentett vagy megnövelt mennyiségben tartalmaz.

A **2004. május 1-től** hatályos új törvény az élelmiszerekről (2003. évi LXXXII. törvény: Ét.) 2.§-ának 1. pontja szerint élelmiszernek minősül az európai élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendeletének (a továbbiakban: 178/2002/EK rendelet) 2. Cikke szerint élelmiszernek minősülő anyag, illetve termék.

A 2. cikk értelmében élelmiszer minden olyan feldolgozott, részben feldolgozott vagy feldolgozatlan anyag, termék, amelyet emberi fogyasztásra szánnak, illetve amelyet várhatóan emberek fogyasztanak el.

2004. május 1-jétől az élelmiszerek – közöttük az étrend-kiegészítők – jelöléséről a 19/2004. (II. 26.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet tartalmaz előírást.

A rendelet 3. § (1) bekezdésének d) pont értelmében a tájékoztatás (jelölés, jelölésrendszer) nem tulajdoníthat az élelmiszernek betegség megelőzésére, gyógyításra vagy kezelésre vonatkozó tulajdonságokat, illetve nem keltheti ezen tulajdonságok meglétének benyomását. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint ez a tilalom vonatkozik az élelmiszerek megjelenítésére, csomagolására valamint az élelmiszerek reklámozására.

Az élelmiszerekhez tartozó étrend-kiegészítőkről a 37/2004. (IV. 26.) EszCsM rendelet folytán külön előírások is hatálybaléptek 2004. május 1-jétől, amely finomította az étrend-kiegészítő fogalmának korábbi meghatározását, természetesen a 2004. május 1. előtti engedélyezéseket nem érintve.

A rendelet szerint étrend-kiegészítő a hagyományos étrend kiegészítését szolgáló olyan élelmiszer, amely koncentrált formában tartalmaz tápanyagokat vagy egyéb táplálkozási vagy élettani hatással rendelkező anyagokat, egyenként vagy kombináltan; adagolt vagy adagolható formában kerül forgalomba (például kapszula, pasztilla, tableta, stb.).

A fentebbi csoportokba tartozó termékek gyártása, forgalmazása és reklámozása az egymás mellett létező szigorú szabályrendszerek szerint végezhető. Ezt az indokolja, hogy a megfelelő hatósági engedélyek, bejelentések birtokában ellenőrizhető legyen az igazolt tulajdonságokkal rendelkező előállítás, értékesítés és népszerűsítés.

Az étrend-kiegészítő jelölési, megjelenítési, reklámozási szabályai az élelmiszerekéhez igazodnak (2. § 22. pont, 10. §), azaz a rendelet 6. § (2) bekezdése értelmében tilos a terméknek betegséget megelőző vagy gyógyító hatást tulajdonítani, illetve ilyen tulajdonságra utalni.

A termékekkel érintett piacokon észlelhető éles verseny az elmúlt években versenyjogilag tiltott, fogyasztómegettésztésre alkalmas piaci magatartások megjelenésével járt. Közös vonásuk, hogy egyes gyártók, forgalmazók nemcsak a saját termékpiacuk adta korlátok betartásával végzik marketing tevékenységüket, hanem más piacra átnyúlva, a gyógyszer élelmiszer, illetve az élelmiszer gyógyszer, gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású anyag hamis látszatát kelti, holott mindegyik ismertetett termékcsoporthoz az egészséggel kapcsolatos hatását a rendeltetéséhez képest tudja kifejteni, nem tekintve az élelmiszerekre vonatkoztatva azt az elméletileg lehetséges, de 2004. május 1-től meg is szüntetett kivételt, amelyet az Ét. 19. § (3) bekezdés b) pontja úgy fogalmazott meg, hogy az élelmiszer jelölése nem állíthat, vagy sugallhat betegségmegelőző, kezelő, gyógyító hatást, ha tudományos ismeretek szerint ilyen tulajdonságokkal nem rendelkezik.

Ezért a Gazdasági Versenyhivatal az elmúlt években számos eljárást folytatott le a piaci jelenségek visszaszorítására (Vj-5/2003., Vj-30/2003., Vj-103/2003., Vj-122/2003., stb.), és vont le a kifogásolt magatartások jogkövetkezményeit.

Az eljárás alá vont

Az eljárás alá vont vállalkozás (a továbbiakban: Kft.) 2003 júniusában alakult, kizárólag az Életkristály étrend-kiegészítő forgalmazására, amit 2003. szeptember 1-től folytat. 2004. júniusától már más étrend-kiegészítők (Metabol, Oxytarm, Vivax) viszonteladója is.

A társaság 2004. évi nettó árbevétele 220.176.000,- forint volt, 2004-ben ennek nagyobb hányadát az étrend-kiegészítő Életkristály forgalmazásából származó nettó árbevétel tette ki. Az Életkristály forgalmazásából származó árbevételi adat üzleti titok.

A kéttagú Kft. egyik tagja B.K. (a: H. J.), aki az 1997. május 15-én alakult és szeptember 1-jén bejegyzett Karma Team Kft. egyik tulajdonosa is volt. Ez a Kft. egészséggel kapcsolatba hozható termékek forgalmazásával foglalkozott, de tulajdonosai 1999. május 18-án eladták. Helyette még aznap új céget alapítottak, a SmartLine Kft-t (Budapest), amelyet a Hairgain hajnövesztővel kapcsolatos fogyasztómegettésztésre alkalmas magatartás miatt a Versenytanács 2000. február 21-én kelt Vj-160/1999. számú határozatával – egyebek mellett – 1.000.000.- Ft bírsággal sújtott.

Ugyancsak B.K. (a: H. J.) résztulajdonlásával 2002. október 15-én megalapították a főként gyógyászati termékek kiskereskedelmével foglalkozó Avalon Team Kft-t, amely 2004. óta a

Vivax, a Hairgain, a Metabol kizárólagos forgalmazója. Emellett nem kizárólagos jelleggel az Életkristályt is forgalmazza.

A Versenytanács 2005. július 6-án kelt Vj-8/2005. számú határozatával a 2004-2005-ben az Életkristály gyógyhatását állító fogyasztómegettevesztésre alkalmas magatartás miatt – egyebek mellett – 30.000.000.- Ft bírságot szabott ki az Avalon Team Kft-vel szemben. A bírságkiszabásnál súlyosítóként vette figyelembe, hogy a Kft-nek a SmartLine Kft. marasztalása miatt fokozottan tisztában kellett lennie a versenyjogi tilalmakkal.

Engedélyezés és forgalmazás

A Gazdasági Versenyhivatal 1994-ben az Életkristály étrend-kiegészítőt érintően, már folytatott versenyfelügyeleti eljárást. A Vj-13/1994. számú eljárás tárgya volt, – a hivatal hatáskörébe nem tartozó versenytársi vitán túlmenően – az egyik forgalmazó versenytárs (a Vízöntő Bt.) engedély hiányában, valamint fogyasztók megettevesztésére alkalmas magatartással történő forgalmazása, és a szer egyik magyarországi forgalmazója.

A Versenytanács azért idéz a hozott határozatból, mert a verseny törvény, illetve a piaci viszonyok változásától függetlenül a forgalmazást ma is gyógyhatás hamis látszatának keltése kíséri, amely további versenyjogi szankciót tesz szükségessé.

„Az étrend-kiegészítő, étvágyjavító, fogyasztást elősegítő, közérzetet kellemesen befolyásoló vagy gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású szerek piaca az elmúlt néhány évben robbanásszerűen alakult ki Magyarországon. Az ezen a piacon értékesíthető árukkal és több évtizedes piaci tapasztalatokkal rendelkező amerikai és nyugat-európai cégek többnyire honi közvetítők segítségével törekedtek piaci részesedésük minél gyorsabb kiterjesztésére. Erre annál inkább megvolt az esélyük, mert a belépési korlát alacsony, a fogyasztói szokások e téren kialakulatlanok.

Az import liberalizálást követően az egyetlen jelentős belépési korlát a kötelezően előírt minősítő és engedélyezési eljárás maradt. Nem kétséges, hogy amelyik vállalkozó az azonos vagy hasonló hatást ígérő szerrel a versenytársak előtt képes a piacon megjelenni, nagy eséllyel és kis befektetéssel juthat akár extra nyereséghez, akár – vagy és – jó marketing és reklámtevékenységgel meghatározó piaci befolyáshoz.

A piacralépés jogi feltételei teljesítése a hasonló esetekben azért különösen fontos, mert más számottevő belépési korlát hiányában ezek hivatottak biztosítani az esélyek egyenlőségét,

valamint a nyilvános megmérettetés egyik olyan formáját, amely a verseny tisztességének alapját is képezi.

Ezen túlmenően a Versenytanács több ízben arra is rámutatott, hogy különleges közérdek fűződik az olyan szerek előzetes bevizsgálásához, amelyek hatásukat valamilyen módon az emberi szervezetben vagy az emberi szervezetre fejtik ki.

A hirdetés vagy áruismertetés a kínáló árúja vagy szolgáltatása ajánlásának megjelenítése. A megjelenítés félrevezető, ha becsapja vagy megtéveszti a fogyasztót és valószínűleg befolyásolja gazdasági döntését. Az áru kelendőségének fokozása érdekében az áru valamely lényeges tulajdonságára, így az egészségre gyakorolt hatást illetően tett valótlan közlés minden esetben jogsértő.

A jelen esetben a kérelmezett nemcsak az egészségre gyakorolt általános kedvező, hanem kifejezetten különböző betegségek és kóros elváltozások elleni gyógyító hatásának állította be árúját. Tette ezt anélkül, hogy az állítás megalapozottságát alátámasztó szakszerű, hiteles és befolyástól mentes szakértői véleménnyel rendelkezne arról, hogy a szer fogyasztása esetén az ígért hatások bekövetkeznek.

A fogyasztó, aki valamely hirdetést vagy áruismertetőt olvas, kevésbé adna hitelt az abban szereplő állításnak, ha tudná, hogy az nincs kellően megalapozva; ám okkal feltételezi annak alaposágát. Ha ilyen objektív megalapozással az állítás nem rendelkezik, az átlagos fogyasztó megtévesztése bekövetkezik, hiszen annak valótlanúsága felfedésére eszközzel nem rendelkezvén fel kell tételeznie annak kellő megalapozottságát.”

1994-ben a szer másik forgalmazója akkoriban megszerezte az OÉTI 50.060/78/94. (I. 31.) és a KERMI 2495/94. (II. 7.) engedélyét.

Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint 2003. szeptembere óta forgalmazza az Életkristályt.

Az OÉTI 4306/2004 számon is vizsgálta a Life Crystals Canada Inc. által gyártott Életkristály nevű terméket – teljes nevén „Életkristály Extra” Gyümölcs koncentrátum teakivonatokkal –, amelyről 2005. január 24-én adott szakvéleményt.

A jóváhagyott címketerv vizsgálat szempontjából releváns része:

Életkristály Extra

Gyümölcskoncentrátum teakivonatokkal

Antioxidásokat tartalmazó étrend-kiegészítő készítmény

Összetevők: víz, piros szőlőlé, málnalé, sárgabaracklé, feketecezesznye lé, amerikai szeder sűrítmény, méz, teakivonatok (5% kamilla, jázmin tea, zöldtea), alkohol, tartósítószer (szorbinsav).

Felhasználási javaslat: naponta háromszor egy adagolókanál (2 g) két percig a szájban tartva.

A javasolt napi adagot ne lépje túl!

Az étrend-kiegészítő nem helyettesíti a kiegyensúlyozott vegyes étrendet.

Népszerűsítés

A terméktájékoztató

A terméktájékoztató első oldalán olvasható egy személyhez szóló ajánlás, valamint a termék alkotóelemeinek ismertetése:

Dr. George Merkl atomfizikus

Kedves Barátom!

Immár tíz éve, hogy először ajánlottam figyelmébe az Életkristályt, amely azóta szinte rendkívüli karriert futott be. Magyarországon az elmúlt tíz év során több százezer ember fogyasztott Életkristályt és a fogyasztók többsége azóta is hű maradt ehhez a páratlan termékhez.

Most pedig eljutott Önhöz az Életkristály Extra, amely a legutóbbi öt év kutatásainak eredménye. Az Extra az eredeti termék olyan továbbfejlesztett változata, amely jóval több erőt és energiát tartalmaz, mint elődje. Ezáltal sokkal jobb eredmények is várhatók, mint korábban.

Az elmúlt tíz év során rengeteg pozitív visszajelzés érkezett az Életkristállyal kapcsolatban, köztük számos olyan, amely szinte csodaszerű javulásról számol be. Persze nem győzöm hangsúlyozni, hogy az Életkristály Extra sem gyógyszer, hanem egy különleges növényi elixír, amely számos esetben meghökkenítő eredményeket produkál.

Az már közismert, hogy az Életkristály egy olyan egyedülálló energiakonzentrátum, amely különleges napdesztillációs eljárás révén képes a Nap szabad energiáit befogadni, raktározni és sejteink számára felhasználhatóvá tenni. A készítmény biogyümölcsök és növények speciális eljárással készült kivonata. mellékhatása nincs, gyógyszerek mellett is fogyasztható.

Az oldat táplálja sejteinket, azokat energiával látja el, így azok sokkal jobb hatásfokkal tudnak működni. A szer, összetevőinek hatása révén képes a vízháztartás módosítására, ezért általa oldhatóvá lesznek az apoláris anyagok, pl. a zsírok. Így az oldat segít az ereink kitisztításában. Ezáltal csökkennek az érszűkület, érlemeszesedés, magas koleszterinszintből adódó problémák. A tiszta erek lehetővé teszik a vérkeringés jobb működését, biztosítva, hogy az energia és a tápanyagok akadálytalanul eljuthassanak minden egyes sejthez. Ily módon javulhatnak az anyagcsere folyamatok, amely fontos tényező a cukorbetegség esetén.

Végezetül, a tíz éves sikertörténetre visszatekintve, nyugodtan elmondhatom, jó bornak nem kell cégér. A visszajelzések alapján az eredmények önmagukért beszélnek. Nagyon sokan jelezték, hogy mindennapjaik során szinte már meg sem tudnának lenni a nélkül az energia és jó közérzet nélkül, amit számukra az Életkristály biztosít. Az Életkristály Extrával ők most még inkább élvezni tudják majd Napunk csodálatos és teremtő energiáját.

Fontos megjegyezni, hogy az Életkristály Extra teljesen egyedülálló termék, amely európai körülmények között nem előállítható. Csupán a mexikói sivatag forrósága és az általam tervezett és levédett technológia tudja biztosítani, hogy Ön is részesülhessen a Nap teremtő csodájából.

Szeretettel:

Dr. George Merkl

Az Életkristály

Főbb alkotóelemei: az adenozin trifoszfát, ATP, amely mint a szervezet akkumulátora testünk energiaellátásában játszik kulcsszerepet. Guanozin trifoszfát, a GTP, amely szintén az energiaellátás nélkülözhetetlen eleme. Az ATP és GTP testünk energiaszükségletének mintegy 95%-át szolgáltatja. Ezenkívül penta carbon cukor, fruktóz, glukóz és víz található a termékben.

Alkalmazása erősíti az immunrendszert, és ezáltal szervezetünk ellenállóképesége is növekedhet. Ezenkívül javítja a közérzetet, általános roboráló, állóképesség növelő. Jó hatású a termékenységre és a potenciára, lassítja az öregedés folyamatát és fokozza a fizikai és szellemi teljesítőképességet.

Összetevők: víz, piros szőlőlé, málna lé, sárgabarack lé, feketecezesznye lé, amerikai szeder koncentrátum, méz, kamilla és jázmin tea kivonatok, zöldtea kivonatok, alkohol felhasználásával készült.

A lap alján a kémiai összetétel, a második oldalon a termék használata kerül bemutatásra. Itt jegyzendő meg, hogy a javasolt alkalmazásban az áll, hogy „Állapottól függően intenzív kúra is alkalmazható (3-4 hónap), amelynek időtartalma alatt a javasolt mennyiség 2-3-szorosa is fogyasztható, ill. folyamatosan is lehet használni.” Ez ellentétes a jóváhagyott címkefelirati szöveggel, mely szerint a javasolt napi adagot nem ajánlott túllépni.

A lap alján szerepel a forgalmazó neve és elérhetősége. Itt fedezhető fel egy internetes cím is (www.avalonteam.hu), amelyen az Életkristály készítmény elektronikus módon is megrendelhető. Ez a cím az összes hirdetésben szerepel, azonban nem található meg az eljárás alá vont által becsatolt terméktájékoztató másolati példányán.

Az úsághirdetések

A termék hirdetése több közkezdvelt nagy példányszámú napi (Blikk), heti (Vasárnapi Blikk, Kiskegyed) és havi lapban (Természetgyógyász, Elixir, Ideal stb.), valamint a patikában ingyenesen hozzáférhető Patika Tükör, Patika Magazin c. lapban jelent meg.

A hirdetések különböző formában jelentek meg, pl. a Vasárnapi Blikk c. újságban egész oldalas hirdetésként, ahol három elkülönülő cikkben a „feltaláló” amerikai atomfizikus, egy természetgyógyász és Dr. Szóts Gábor gyógyszerész, egyetemi tanár összegzi tapasztalát a termékkel kapcsolatban. Máskor, szintén a Vasárnapi Blikkben fogyasztók tapasztalatai olvashatóak, szintén dr. Szóts Gábor gyógyszerész véleménye mellett. A gyógyszerész minden riport cikkben közli a **Doktor Info** telefonszámát (06-30-652-2853), ahol hétfőtől-péntekig 18-20 óra között ad ő maga személyes tanácsot az Életkristály szedésével kapcsolatban.

Minden hirdetési oldal egységes abban, hogy a forgalmazó neve és elérhetősége feltüntetésre kerül, valamint az Internetes www.avalonteam.hu cím is. Továbbá a beszerzési helyet is megnevezik: „Keresse a patikákban és a gyógynövény-üzletekben!”

Néhány kiragadott mondat Dr. Szóts Gábor gyógyszerész véleményéből:

„...az Életkristály számos esetben rendkívül hatékonyan javította a különböző érrendszeri-keringési betegségben szenvedők állapotát és erősítette a legyengült emberek szervezetét.”
 ...”Az Életkristály pontos összetételét és egyedülálló előállítási technológiáját a feltaláló titokban tartja. Annyit azonban tudni lehet, hogy a benne lévő gyümölcsök és növények hatóanyagai egymás hatását kedvezően kiegészítve egészségvédő, betegség megelőző hatással rendelkeznek.”

Néhány részlet a természetgyógyász tapasztalataiból:

„Az Életkristályt kipróbáltam a betegeimen és kiváló eredményeket értem el vele. Ezek közül is kiemelnék három rendkívül súlyos esetet ahol gyógyulást sikerült elérni. Az egyik betegemnél szívkoszorúér szűkületet mutattak ki mely nyolc hónap múlva teljesen kitisztult. A másik esetben súlyos májkapugyűjtőér elzáródást sikerült öt hónap alatt feloldani. A harmadik betegemnél pedig a hasúri nagy artéria szűkület okozott keringési elégtelenséget, de szerencsére az Életkristály segítségével ez a probléma is megoldódott.” ...”kúraszerű használatával megelőzhető az érlemeszesedés kialakulása.” – Ladiges Ildikó, Balatonföldvár

Néhány fogyasztói vélemény az Életkristályról:

- „Fél oldalamba lebénultam mégis rendbejöttem”
 „Kórházba kerültem ahol a vizsgálatok egyértelműen kimutatták hogy a szívem és a keringésem rossz állapota vezetett a bénuláshoz. ... Ezidőtájt kezdtem használni az Életkristály elixírt amely rengeteget segített nekem. Megerősödtem, rosszulleteim teljesen elmúltak.” - Zoltánfi Tibor 66 éves vértesszőlősi lakos
- „Az Életemet köszönhetem az Életkristálynak!”
 „Kórházba kerültem ahol megállapították, hogy enyhe infarktuson estem át. Ennek okozója elsősorban három szívkoszorúerem elzáródása, melyek közül kettő 50%-ban, a harmadik pedig 80%-ban szűkült el...Ott a kórházban ... hallottam az Életkristály

nevű étrend-kiegészítőről. Azt mondták róla, egy amerikai professzor kísérletezte ki direkt az érlemeszesedésre.” – Istenes Antal 67 éves bp-i lakos

- ”Majdnem elveszítettem a lábaimat!”

„...mindkét combomban olyan súlyos érszűkület van, hogy orvosom azonnali műtétet javasolt. ...Nem volt vesztenivalóm és utolsó szalmaszálként kapaszkodtam az Életkristályba. ...Már az első hónapban megdöbbenve tapasztaltam, hogy a korábbinál sokkal nagyobb távolságokat tudtam megtenni lábszibbadás nélkül” – Söröss Tibor, 62 éves bp-i lakos.

- „Végre valami tényleg segített” „Sajnos cukorbetegségemnek köszönhetően súlyos érszűkülettől szenvedek már évek óta. ... A második üvegnél éreztem először a javulást. Már nem szédültem, a lábam pedig egyre jobban bírta a járást. A lábszáram feketesége és szépen gyógyult.”– Garbach Józsefné 67 éves bp-i nyugdíjas

Hirdetési újság

A Budapesti Újság c. hirdetési újságban Életkristály Extra cím alatt az alábbi szöveg található:

„Dr. George Merkl-től

Sok tudományos kísérlet és a több ezer fogyasztói visszajelzés alapján az Életkristály különösen sokat segíthet az érlemeszesedés, az érszűkület, a magas vérnyomás esetén, mivel ereinket úgy kipucolja, akár egy alapos kéményseprő, miközben a szervezetet feltölti életenergiával. Merkl professzor saját betegségéből kiindulva, önmagát meggyógyítva kísérletezte ki a biogyümölcsökből, gyógynövényekből, gyógyteákból álló különleges elixírt, amely képes megkötni és tárolni a Napban lévő csodálatos energiát.”

Az újsághirdetések megjelenését 2004. januártól 2005. júniusáig az alábbi táblázat tartalmazza:

2004.		
január	ELIXÍR magazin	½ oldal
	Természetgyógyász magazin	½ oldal
	ELIXÍR magazin	½ oldal

február	ELIXÍR magazin	½ oldal
március	Természetgyógyász magazin	½ oldal
	Természetgyógyász magazin	½ oldal
április	Bp. piac (04.07.)	¼ oldal
	Patika magazin	¼ oldal
május	Természetgyógyász magazin	½ oldal
	Bp. piac (05.12.)	¼ oldal
	Bp. piac (05.26.)	1/8 oldal
június	Patikatükör	¼ oldal
	Kiskegyed	¼ oldal
július	Hölgyvilág (07.15.)	¼ oldal
	Blikk (07.11.)	½ oldal
augusztus	Blikk (08.01.)	½ oldal
	Blikk TV magazin (08.07.)	½ oldal
	Blikk (08.29.)	½ oldal
szeptember	IDEÁL	½ oldal
	ELIXIR	½ oldal
	Bp. piac (09.15.)	¼ oldal
	Blikk TV magazin (09.11.)	½ oldal
október	Természetgyógyász magazin	½ oldal
	Blikk (10.10.)	½ oldal
	TV.Blikk (10.16.)	½ oldal
	Blikk (10.31.)	½ oldal
november	Blikk (11.06.)	½ oldal
	Blikk (11.21.)	1 oldal
	Blikk (11.27.)	½ oldal
december	Természetgyógyász magazin	½ oldal
	Blikk (12.12.)	1 oldal
	Blikk (12.19.)	½ oldal
2005.		
január	Tina (01.25.)	½ oldal
	Blikk (01.09.)	1 oldal
	Blikk (01.23.)	½ oldal
	TV Blikk (01.29.)	1 oldal
február	ELIXÍR	½ oldal
	Blikk (02.06.)	1 oldal
	Blikk (02.20.)	1 oldal
március	Blikk (03.13.)	1 oldal
	Blikk (03.19.)	½ oldal
április	ELIXÍR	½ oldal
	IDEÁL	½ oldal
	Blikk (04.10.)	1 oldal
	Bp. piac (05.18.)	¼ oldal
	EXCALIBUR	1 oldal
	Blikk (05.08.)	1 oldal
	Blikk (05.22.)	1 oldal

Az Életkristály hirdetése megjelent még a több mint másfél milliós példányszámú, az otthonokba ingyenesen eljuttatott Excalibur c. lapban (2005. május), amely az Avalon Team Kft. által kiadott időszak kiadvány.

Az internet

Az **Avalon Team Kft.** által működtetett honlapon – www.avalonteam.hu – a Termékeink cím alatt található meg az Életkristály termékismertetője, amely szinte teljes egészében megegyezik az eljárás alá vont társaság által kiadott terméktájékoztató szövegével, csupán az összetevők tekintetében van eltérés, mivel részben mások a terméktájékoztatóban szereplőkkel szemben.

Az Interneten az alábbi összetétel szerepel:

„Összetevői: víz, sárgabarack, piros szőlő, málna, cseresznye, amerikai szeder, papaya, mangó, kamilla, tochua tea, oolong tea, jaszmin tea.”

A javasolt alkalmazás itt is eltér a jóváhagyott címkefelirati szövegtől: ”az étkezéstől függetlenül napi 3x20 csepp, amelyet két percig a nyelv alatt kell tartani, majd lenyelni. Állapottól függően intenzív kúra is alkalmazható (3-4 hónap), amelynek időtartama alatt a javasolt mennyiség 2-3-szorosa is fogyasztható, ill. folyamatosan is lehet használni.”

Megállapítható, hogy ez a tájékoztatás – mind az összetevőket, mind az alkalmazást illetően – szintén eltér a jóváhagyott címkefelirati szövegtől.

A **Jókai Biocentrum** Interneten található honlapján – www.wb.hu/jokaibio/ – olvasható ajánlatok között szerepel az Életkristály termék ajánlása, Dr. George Merkl nevével fémjelezve:

„Az Életkristály felfedezése fontos mérföldkő lehet a molekuláris biológia területén. Ez egy olyan egyedülálló energiakonzentrátum, amely a különleges napdesztillációs eljárás révén képes a Nap szabad energiáit befogadni, raktározni, és sejteink számára felhasználhatóvá tenni. A készítmény biogyümölcsök, növények speciális eljárással készült kivonata. Kizárólag természetes anyagokat tartalmaz, káros mellékhatása nincs, gyógyszerek mellett is fogyasztható.

Így az oldat segít ereink kitisztításában. Ezáltal csökkenhetnek az érszűkület, érlemeszesedés, magas koleszterinszintből adódó problémák. A tiszta erek lehetővé teszik a vérkeringés jobb működését, biztosítva, hogy az energia és a tápanyagok akadálytalanul eljuthassanak minden egyes sejthez. Ily módon javulhatnak az anyagcsere folyamatok is, amely fontos tényező a cukorbetegség esetén.

Az Életkristály által az erek faláról leoldott kalciumot a szervezet beépítheti a csontokba, és ezáltal kezelhető és megelőzhető a csontritkulás. A kémiai folyamat közben felszabaduló hidrogén pedig csökkenti a koleszterinszintet. Az Életkristályt magamon próbáltam ki először, mivel korábban négy szívinfarktusom volt, és az orvosok szerint a koszorúereim 95%-a elzáródott, azonnali bypass műtétet javasoltak.

Ezt visszautasítottam, és elkezdtem használni az éppen kifejlesztett találmányom. Orvosaim legnagyobb megdöbbenésére a szívem ma már teljesen egészséges.”

Összegzésképpen a Versenytanács a piaci tájékoztatókból az alábbi megfogalmazásokat emeli ki.

„... az oldat segít az ereink kitisztításában, ... csökkennek az érszűkület, érlemeszesedés, magas koleszterinszintből adódó problémák” ...”javulhatnak az anyagcsere folyamatok, amely fontos tényező a cukorbetegség esetén” ...”Jó hatású a termékenységre és a potenciára, lassítja az öregedés folyamatát és fokozza a fizikai és szellemi teljesítőképeséget.” „...az Életkristály különösen sokat segíthet az érlemeszesedés, az érszűkület, a magas vérnyomás esetén.” „Az érlelés folyamán a koncentrátum olyan mikroszkópikus kristályszerkezetet alkot, amely gyógyító és regeneráló energiával látja el a szervezetet, megerősítve az immunrendszert és optimalizálva a biokémiai folyamatokat.”

A reklámköltség üzleti titok.

II.

A Gazdasági Versenyhivatal észlelte, hogy a Kft. egyes sajtótermékekben az általa forgalmazott Életkristály elnevezésű étrend-kiegészítő reklámozása során a terméknek betegségmegelőző, illetve gyógyító hatást tulajdonít, és ezzel olyan élettani változások előidézését tulajdonítja a készítménynek, amelyek kizárólag gyógyszerként törzskönyvezett készítményektől lenne várható. Ezért vélelmezte, hogy magatartása sérti a Tpv. III. fejezet 8. §-ának rendelkezéseit. A 2005. július 5-én megindított vizsgálat a Kft. 2004. és 2005. első felében folytatott hirdetési gyakorlatára terjedt ki.

A vizsgáló álláspontjának kialakításához beszerezte az OÉTI állásfoglalását.

Az OÉTI úgy nyilatkozott, hogy a termék a gyártmánylap és melléklete, a vizsgálati jegyzőkönyvek alapján kielégíti a vonatkozó előírásokban, valamint a 37/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet szerinti étrend-kiegészítő készítményekkel szemben támasztott követelményeket.

A rendelkezésre bocsátott reklámanyagok azt a benyomást keltik, hogy a termék különböző érrendszeri-keringési betegségben szenvedők állapotát javítja, normalizálja a vérnyomást, immunerősítő tulajdonsággal rendelkezik, betegségek megelőzésében szerepet játszik, stb., azaz ellentétesek a jogszabályi előírásokkal. Dr. Szóts Gábor véleményét a korábbi vizsgálat kérésekor a cég nem csatolta, az ott leírtakat a termék címkeszövegének elbírálásakor és jóváhagyásakor nem vették figyelembe.

Az antioxidánsok élettani hatásai részben ismertek, részben jelenleg is számos kutatás alapját képezik. Megfelelően kivitelezett klinikai vizsgálati eredmények publikálására szakfolyóiratokban van lehetőség. Lehet tájékoztatni a lakosságot az egészséges táplálkozásról, az antioxidánsok táplálkozásban betöltött szerepéről, de nem összekapcsolva konkrét élelmiszeripari termékkel, azt sugallva, mintha az adott termék rendelkezne a leírt hatásokkal.

Az OÉTI korábbi versenyfelügyeleti eljárásokban is kifejtette álláspontját: eszerint a komponensek szakirodalomban megjelent közismert élettani hatásait nem lehet/nem szabad egyértelműen a piacon megjelenő termékekre átruházni. Az étrend-kiegészítőkből olyan mennyiségek lehetnek, amelyek a még a napi táplálkozás mellett a szervezetbe bevitelük nélkül, hogy azoktól valamilyen gyógyhatás elvárható lenne (a gyógyhatás dózisfüggő) és mellékhatást (nem kívánt hatást) váltanának ki. A kategóriába való besorolásnál az ásványi anyagokat (mikro-, makroelemek) és vitaminokat tartalmazó készítményeknél a WHO által elfogadott RDA értékek, illetve a 45/1999.(IV.30.) FVM-EüM-GM együttes rendelet 2. számú mellékletében meghatározott értékek alapján hozzák meg. A döntést befolyásolja az is, hogy a benyújtó tulajdonít-e gyógyhatást termékének. Az étrend-kiegészítő kategóriának megfelelő mennyiséget tartalmazó készítményeknél szükséges bizonyítani a terméknek tulajdonított hatást.

A kanadai rákközpont (BC Cancer Agency, Vancouver, BC V5Z 1L3 Canada) egyik weboldalán olvasható, hogy 2000. februárjában szakmai véleményt adtak arról, hogy a Chondriana, vagy Life Crystals (Életkristály) nevű termékeknek milyen hatása lehet. Az ügy

előzménye, hogy egy bizonyos Dr. Merkl óriási költséggel csalást tett közzé a kanadai lapokban, mely során a széles olvasóközönséget arról tájékoztatta, hogy a Chondriana, vagy Life Crystals nevű termékek képesek az erek tisztítására és ezzel megelőzhető a szívinfarktus, agyvérzés, cukorbetegség, stb. A BC Cancer Agency szakértői értékelésében megállapítják, hogy semmilyen klinikai kísérlet nem igazolja dr. Merkl állításait. Sem a chondriana-val, sem az életkristályokkal nem végeztek olyan tesztelést, amely azt bizonyítaná, hogy bármilyen hatásuk van az immunrendszerre, vagy az erek megtisztításában, vagy hozzájárulnának a cukorbetegség, vagy rákbetegség elkerüléséhez.

A vizsgálat mindezek alapján a jogsértés megállapítását a jogsértő magatartás folytatásának megtiltását, ideértve a Doktor Info vonal működtetését, a hirdetésre igénybevett médiumokban helyreigazító nyilatkozat közzétételét és bírság kiszabását indítványozta.

III.

A Kft. tárgyalás mellőzésével kérte a határozathozatalt. Érdemben azt kifogásolta, hogy a „Doktor Info vonal” elsődlegesen nem terméknépszerűsítő, hanem bárki számára tájékozási fórum „a kérdezze meg orvosát, gyógyszerészét” mintájára. Vitatta, hogy a Kft. magatartásának hátrányos megítélését eredményezheti az Avalon Team Kft. magatartása, piaci tevékenysége, a résztulajdonos azonossága.

IV.

A Tpv. 1. §-a szerint a törvény hatálya kiterjed az ország területén tanúsított piaci magatartásra, nem említve a kivételeket és a törvény személyi hatályát.

A Tpv. 8. § (1) bekezdése szerint tilos a fogyasztók megtévesztése a gazdasági versenyben. A (2) bekezdés a fogyasztómegtévesztésre alkalmas magatartások példalódzó felsorolását tartalmazza. Ezen belül az a) pont tiltja az áru ára, lényeges tulajdonsága tekintetében valótlan tény, vagy valós tény megtévesztésre alkalmas állítását, megtévesztésre alkalmas árjelzővel való ellátását, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatás adását.

A használt kifejezések értelmezéséről szóló 9. § előírja, hogy a mindennapi életben, illetve a szakmában elfogadott általános jelentés az irányadó annak megállapításánál, hogy a tájékoztatás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas-e.

A Tpv. 77. §-a az eljárás során hozható érdemi határozatokat tartalmazza, míg a 78. § a bírságkiszabásról rendelkezik, taglalva a bírságkiszabásnál irányadó szempontokat. Ennek megfelelően a kiszabható bírság összege legfeljebb a Kft. előző üzleti évben (2004.) elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet.

A módosított 1997. évi LVIII. törvény (Grtv.) 2. § g) pontja értelmében a gazdasági reklám olyan tájékoztatás, amely termék, stb. igénybevételét, a vállalkozás népszerűsítését, továbbá áru, árujelző megismertetését mozdítja elő.

A p) pont szerint reklámozó az, akinek érdekében a reklám közzétételre kerül, illetve, aki a saját érdekében a reklám közzétételét megrendeli.

A 7. § tiltja a megtévesztő reklámot, ami az áru általános jellemzőire, egyebek mellett a reklámozó megítélésére vonatkozhat a Tpv. 8. §-ával hasonló tartalommal.

A 14. § (3) bekezdés alapján a 7. §-ban foglalt rendelkezések megsértéséért a reklámozó a felelős.

A 15. § (2) bekezdése szerint megtévesztő reklám esetén a jogsértés megállapítása részben a hivatal hatáskörébe tartozik, azonban eljárására a Tpv. rendelkezéseit kell alkalmazni (17. § (2) bekezdése).

A 17. § (3) bekezdés szerint a reklámozó indokolt esetben a reklám ténybeli állításainak bizonyítására kötelezhető.

V.

A Tpv. III. fejezetének, és azon belül is a fogyasztómegtévesztésre alkalmas magatartások tilalmára vonatkozó előírásoknak az a rendeltetése, hogy annak a fogyasztói döntésnek a szabadságát védje, amely szükségképpen kíséri a fogyasztók áruválasztását. Ez a döntés piaci léptékben is befolyásolható, nem tilalmazott magatartás, de versenyjogellenessé válik, ha tisztességtelensége megállapítható, mert a vásárlói kedvet fogyasztómegtévesztésre alkalmas magatartással kelti vagy fokozza, s így a fogyasztói érdeksérelem a fogyasztók

versenytársaktól való jogellenes elvonásának lehetősége miatt a versenytársak jogszerűtlen hátrányát is okozhatja.

Az önmagában nem tiltott befolyásolás versenyjogi értékelés alá kerülő szokásos formája a piaci tájékoztatás, mint piaci magatartás, amellyel a vállalkozások a fogyasztók vásárlási szándékát magukra, termékeikre kívánják irányítani.

A Gazdasági Versenyhivatal az egészséggel kapcsolatos tájékoztatási ügyekben folytatott, bíróilag is jóváhagyott gyakorlata, hogy a Tpv. 9. §-a szerint értelmezhető tájékoztatástartalmat összeveti az alapul szolgáló engedélytartalommal, miután nem a hivatal, hanem az OGYI, az OÉTI hatáskörébe tartozó hatósági eljárásban vizsgálható egy-egy termék minősítése, összetevői, alkalmazása, stb.

Amennyiben a reklámozási korlátok átlépése megtévesztésre is alkalmas, érvényesül a Grtv. és vele együtt hatályosulón a Tpv. tilalmi szabályozása (Grtv. 15. §), amennyiben a kifogásolt magatartás piaci léptékben alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.

Mint ahogy a reklámozhatóságot 2004. május 1. előtt gyakorlatilag az OÉTI termékminősítése, 2004. május 1-től pedig elvi kivételt sem engedve kizárólag az étrend-kiegészítő minősítés határolja be, a Versenytanácsnak anyagi jogilag arra a kérdésre kellett választ adnia a Tpv. 9. § szem előtt tartásával, hogy a 2004-ben és 2005-ben közzétett kifogásolt állításokat egyenként és összességében értelmezhetők-e úgy a fogyasztók, függetlenül a reklámozó szempontjaitól, magyarázatától és szándékától, hogy az Életkristály gyógyhatású.

A jogszabályi korlátok folytán a terméknépszerűsítés nem tartalmazhatott többet, minthogy utalhatott az étrendből hiányzó nutritív anyagok pótlására, avagy a hagyományos étrend kiegészítését szolgáló olyan élelmiszerre, amely koncentráltan tartalmaz tápanyagokat, élettani hatással rendelkező anyagokat. Ehhez képest a kifogásolt állítások a jogszabályi tilalom ellenére betegségmegelőző, gyógyító hatást tulajdonítottak az Életkristálynak, amely magatartás a Grtv. 7. §-át is sértve, végsősoron a Tpv. 8. § (2) bekezdés a) pontjába ütközik.

A Versenytanács a jogsértés megállapításán túl (Tpv. 77. § (1) bekezdés d) pont) rendelkezett a jogsértő magatartás folytatásának megtiltásáról arra az esetre, ha a Kft. huzamosan folytatott jogsértőnek minősített reklámozást újratekdené.

Mivel a '90-es évekre visszanyúlóan a piacon elterjedt lehet az Életkristály gyógyhatásának hamis látszata, a Versenytanács ennek ellensúlyozására rendelte el néhány egészséggel foglalkozó lapban helyreigazító nyilatkozat közzétételét (h. pont).

Mellőzte a „Doktor Info” vonal működtetésének bármilyen korlátozását, mert egyedi, előszavas felvilágosítás adására szolgál, amelynek piaci jellege nincs.

A Kft-vel szemben bírságot is kiszabott (Tpvt. 78. §), amelynek összegénél a vizsgálati indítvány nem kötötte. A Versenytanács figyelembe vette az üzleti titkot képező reklámköltséget, a termékforgalmazásból eredő 2004. évi árbevételt. Súlyosítónak értékelte a huzamosan folytatott kifogásolt reklámozást, azt a körülményt, hogy a Kft-nek a magatartása fokozottan felróható, minthogy a SmartLine Kft. 1999. évi marasztalásából a versenyjogi tilalmak ismeretében kellett lennie B.K. tulajdonlásai folytán. Az Avalon Team Kft. 2005. évi marasztalása illetően szempontból figyelmen kívül maradt, mivel a hivatal kb. azonos időben tanúsított magatartások következményeit különböző időpontokban vont le, s így a Kft. számára tanulságul az Avalon Team Kft. marasztalása tanulságot nem szolgáltatott.

A Versenytanács enyhítő körülményként értékelte, hogy a Kft. már a vizsgálat elején jelezte a reklámozás felfüggesztését az eljárás idejére.

A Versenytanács határozatát a Tpvt. 74. § alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

A Versenytanács a határozathozatalnál figyelmen kívül hagyta a termékengedélyhez képesti adagolási változtatásokat.

Ez a magatartás a hivatal hatáskörébe nem tartozó engedélybetartási kérdés, amely önmagában, versenyjogi tényállási elemek nélkül fogyasztómegettévesztésre alkalmatlan.

Az engedélyezési eljárásnak nincs olyan adata, amely arra utalna, hogy a terméknek olyan összetevője van, amely mennyiségének növelése gyógyszerként hathat.

A Tpvt. szerinti jogorvoslati jogot a 83. § biztosítja a Kft. számára.

Budapest, 2005. december hó 5. napján